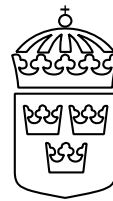

Regeringens proposition

2015/16:156

Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Prop.
2015/16:156

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 31 mars 2016

Stefan Löfven

Mikael Damberg
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till kompletterande lagstiftning med anledning av den modernisering av Europeiska unionens regler om statligt stöd som slutfördes under 2014 och som syftade till att göra stödgivningen mer öppen. Det föreslås att det i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler införs en skyldighet för den som genomför en stödåtgärd att lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden och att föra register över åtgärden. Det föreslås vidare en bestämmelse om hur en allmän domstol ska beakta ett yttrande från Europeiska kommissionen som rör tillämpningen av EU:s statsstödsregler. I propositionen föreslås även redaktionella ändringar i lagen med anledning av att en EU-förordning ersatts med en ny förordning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	EU:s regler om statligt stöd	7
5	Moderniseringen av statsstödsreglerna	8
5.1	Huvuddragen i moderniseringen	8
5.2	Krav på offentliggörande, rapportering och registerföring	9
5.2.1	Krav för stöd som kommissionen godkänner	9
5.2.2	Krav för stöd som inte behöver anmälas	11
5.2.3	Behov av kompletterande nationella regler	14
5.3	Yttrande från Europeiska kommissionen	17
5.4	Redaktionella ändringar	20
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	21
7	Konsekvenser	22
8	Författningskommentar	23
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorians förslag	26
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	27
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	29
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	30
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	33
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 mars 2016	37
	Rättsdatablad	38

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2015/16:156

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

dels att 1, 4, 5 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 12 § ska lyda ”Upplysningsskyldighet och registerföring”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 a och 14 §§, och närmast före 14 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller för statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i EUF-fördraget.

Denna lag innehåller bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

4 §

Av EU-rätten följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka. Om Europeiska kommissionen beslutar att ett olagligt stöd är förenligt med den inre marknaden följer av EU-rätten att stödmottagaren ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då Europeiska kommissionen meddelar beslutet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

5 §

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 15.2 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget.

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

12 a §

Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska i den omfattning som kommissionen bestämt

1. lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden, och
2. föra register över stödåtgärden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten i första stycket.

13 §

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

1. granska räkenskaper och andra affärshandlingar samt ta kopior av dessa handlingar, och
2. få tillträde till samtliga lokaler och markområden som utnyttjas av det berörda företaget.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten ska inte underrätta företaget om en begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EU) 2015/1589 har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

Prop. 2015/16:156 bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

Yttrande från Europeiska kommissionen

14 §

Ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 får i allmän domstol beaktas av rätten utan åberopande av part. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Europeiska kommissionen har 2012–2014 genomfört en översyn av EU:s regler om statligt stöd. En beskrivning av översynen finns i faktapromemorian 2011/12:FPM152 Modernisering av statliga stödet i EU (Almunia-paketet). Översynen har utmynnat i nya råds- och kommissionsförordningar samt en revision av ett antal riktlinjer för tillämpningen av statsstödsreglerna inom olika sektorer.

Med anledning av översynen har promemorian Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler utarbetats inom Näringsdepartementet. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Ett utkast till lagrådsremiss har beretts med Datainspektionen under hand. Beredningen har avsett förslaget till 12 a § lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. En sammanställning av remissyttrandena och Datainspektionens synpunkter finns tillgängliga i Näringsdepartementet (N2015/06623/KSR).

I denna proposition lämnas också förslag till redaktionella ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler. Förslaget är motiverat av att rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget har upphört att gälla och ersatts av rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Förslaget har inte remissbehandlats.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 25 februari 2016 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 4*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*. Lagrådets synpunkter, vilka regeringen följer, behandlas i avsnitt 5.3, 5.4 och 8.

4 EU:s regler om statligt stöd

Bestämmelserna om statligt stöd finns i artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, förkortat EUF-fördraget. Bestämmelserna omfattar stöd från offentliga aktörer såsom stat, kommun eller landsting till en verksamhet som bedrivs på en marknad. Ett stöd omfattas av statsstödsreglerna om det uppfyller följande fyra kriterier: 1) stödet gynnar ett visst företag eller en viss produktion, 2) stödet finansieras direkt eller indirekt genom offentliga medel, 3) stödet snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen, och 4) stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

Av artikel 107.2 och 107.3 framgår att Europeiska kommissionen kan tillåta statligt stöd som är eller kan vara förenligt med den inre marknaden. Även bestämmelserna om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Prop. 2015/16:156 i artikel 106.2 kan utgöra grund för kommissionen att tillåta ett statligt stöd.

Artikel 108 innehåller bestämmelser om kommissionens granskning av statligt stöd. Enligt artikel 108.3 ska medlemsstaterna anmäla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder till kommissionen. En åtgärd får inte genomföras förrän den godkänts av kommissionen. Detta förbud kallas för genomförandeförbudet.

Av artikel 109 framgår att rådet får, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, anta de förordningar som behövs för tillämpningen av artiklarna 107 och 108 och får särskilt fastställa villkoren för tillämpningen av artikel 108.3 och vilka stödåtgärder som ska vara undantagna från detta förfarande.

Med stöd av artikel 109 i EUF-fördraget har kommissionen bemyndigats att anta förordningar om undantag från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3. Bemyndigandet finns i rådets förordning (EU) 2015/1588 av den 13 juli 2015 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd. I förordningen anges vilka grupper av stöd som kommissionen får undanta från anmälningsskyldigheten och vilka krav på insyn och kontroll som ställs på medlemsstaterna i fråga om stöd som undantagits från denna skyldighet. Förordningen innehåller också bestämmelser som innebär att kommissionen får anta förordningar om stöd av mindre betydelse, dvs. stödåtgärder som inte uppfyller samtliga kriterier i artikel 107.1 och som därför inte behöver anmälas. För närvarande gäller tre gruppundantagsförordningar och fyra förordningar om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd. Dessa behandlas i avsnitt 5.2.2.

I artikel 106 i EUF-fördraget finns bl.a. bestämmelser om konkurrensreglernas tillämpning på företag som anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Reglerna innebär att undantag kan göras i den mån tillämpningen av reglerna hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats företagen fullgörs. Kommissionen ska enligt artikel 106.3 säkerställa att bestämmelserna i artikeln tillämpas och, när det är nödvändigt, utfärda lämpliga direktiv eller beslut vad avser medlemsstaterna. Kommissionen har meddelat ett beslut om undantag från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3. Det behandlas i avsnitt 5.2.2.

För en närmare beskrivning av statsstödsreglernas innehåll och tillämpning hänvisas till propositionen Olagligt statsstöd (prop. 2012/13:84 s. 10–23).

5 Moderniseringen av statsstödsreglerna

5.1 Huvuddragen i moderniseringen

I juli 2013 antog rådet två förordningar som utgör grunden för moderniseringen av EU:s statsstödsregler:

– förordning (EU) nr 733/2013 av den 22 juli 2013 om ändring av förordning (EG) nr 994/98 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i för-

draget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd, och

– förordning (EU) nr 734/2013 av den 22 juli 2013 om ändring av förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget.

Efter dialog med medlemsstaterna fattade Europeiska kommissionen beslut om egna förordningar med tillämpningsföreskrifter på respektive områden och genomförde en översyn av samtliga riktlinjer. Större delen av det ändrade regelverket trädde i kraft den 1 juli 2014. Regelverket innehåller som tidigare skyldigheter för medlemsstaterna när det gäller t.ex. registerföring och rapportering av genomförda stödåtgärder. En nyhet är bestämmelser om offentliggörande av stödåtgärder, s.k. transparenskrav. Ytterligare en nyhet är bestämmelser som ger kommissionen rätt att yttra sig i nationella domstolar i mål där statsstödsreglerna tillämpas.

Rådet beslutade den 13 juli 2015 att upphäva förordningarna (EG) nr 994/98 och (EG) nr 659/1999 och ersätta dem med nya förordningar. Bestämmelserna i förordning (EG) nr 994/98 överfördes till förordning (EU) 2015/1588 av den 13 juli 2015 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på vissa slag av övergripande statligt stöd. Bestämmelserna i förordning (EG) nr 659/1999 återfinns nu i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De nya förordningarna trädde i kraft den 14 oktober 2015.

5.2 Krav på offentliggörande, rapportering och registerföring

5.2.1 Krav för stöd som kommissionen godkänner

Kommissionens granskning av stödåtgärder

Åtgärder som är att anse som statligt stöd enligt artikel 107.1 i EUF-fördraget är som utgångspunkt otillåtna, men kommissionen kan godkänna sådana stöd efter en ingående granskning. Närmare bestämmelser om granskningsförfarandet finns i artikel 108.2 och i rådets förordning (EU) 2015/1589.

Förutsättningarna för kommissionen att godkänna ett statligt stöd finns framför allt i artikel 107.2 och 107.3. Artikel 106.2 om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse ger också vissa möjligheter att tillåta stöd som omfattas av artikel 107.1.

I artikel 107.2 föreskrivs att visst stöd är förenligt med den inre marknaden. Här nämns exempelvis stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att stödet ges utan diskriminering med avseende på varornas ursprung. Artikel 107.2 har ingen betydelse för de frågor som behandlas i denna proposition.

Prop. 2015/16:156 Av större intresse i detta sammanhang är bestämmelserna i artikel 107.3. Där räknas ett antal stödåtgärder upp som kan vara förenliga med den inre marknaden. Som exempel kan nämnas stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

Krav på offentliggörande och registerföring i kommissionens riktlinjer

Bestämmelserna i artikel 107.3 ger kommissionen ett omfattande utrymme för skönsmässig bedömning av om en stödåtgärd ska godkännas eller inte. För att underlätta för medlemsstaterna att utforma sina stödåtgärder så att de är förenliga med den inre marknaden har kommissionen utfärdat en rad meddelanden och riktlinjer för vad den fäster vikt vid i sin bedömning av anmälda stödåtgärder. Riktlinjerna omfattar stöd för olika sektorer i näringslivet eller för olika ändamål. Som exempel på områden som omfattas av kommissionens riktlinjer kan nämnas följande:

- stöd för utbyggnad av bredbandsnät (EUT C 25, 26.1.2013, s. 1),
- regionalstöd för 2014–2020 (EUT C 209, 23.7.2013, s. 1),
- stöd till filmer och andra audiovisuella verk (EUT C 332, 15.11.2013, s. 1),
- stöd för att främja riskfinansieringsinvesteringar (EUT C 19, 22.01.2014, s. 4),
- stöd till flygplatser och flygbolag (EUT C 99, 4.4.2014, s. 3),
- stöd till forskning, utveckling och innovation (EUT C 198, 27.6.2014, s. 1),
- stöd till miljöskydd och energi för 2014–2020 (EUT C 200, 28.6.2014, s. 1), och
- stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden 2014–2020 (EUT C 204, 1.7.2014, s. 1).

Kommissionens riktlinjer behandlar inte endast frågor om vilka krav som en åtgärd bör uppfylla för att den ska anses vara förenlig med den inre marknaden. Som villkor för att bevilja stöd finns också i riktlinjerna krav på offentliggörande av information om stödåtgärder och stödmottagare. Kravet på offentliggörande gäller i allmänhet för alla statliga stöd som uppgår till 500 000 euro eller mer per stödbeslut (60 000 euro för stödmottagare verksamma inom primär jordbruksproduktion).

När det gäller offentliggörande av information gäller exempelvis för stödåtgärder som omfattas av riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag att medlemsstaterna ska publicera viss information på en heltäckande webbplats för statligt stöd, på nationell eller regional nivå (se punkt 162, som ändrats genom ett meddelande från kommissionen publicerat i EUT C 198, 27.6.2014, s. 30). Den information som ska publiceras är omfattande och avser bl.a. följande:

- den fullständiga texten till den godkända stödordningen eller till beslutet om beviljande av individuellt stöd och dess genomförandebestämmelser, eller en länk till densamma,
- namn på den beviljande myndigheten eller de beviljande myndigheterna, och
- namn på enskilda stödmottagare, form och belopp av stöd som beviljats varje stödmottagare, dag för beviljande, typ av företag, stödmotta-

garens region och den ekonomiska sektor inom vilken stödmottagaren främst är verksam.

Informationen måste offentliggöras när beslutet om att bevilja stöd har fattats, bevaras i minst tio år och vara tillgänglig för allmänheten utan restriktioner.

Riktlinjerna innehåller även krav på registrering. I riktlinjerna för statligt stöd till flygplatser och flygbolag anges exempelvis att medlemsstaterna måste säkerställa att detaljerade register förs över alla åtgärder som innefattar beviljande av statligt stöd i enlighet med riktlinjerna. Dessa register måste innehålla all den information som krävs för att man ska kunna fastställa att villkoren för förenlighet har iakttagits, särskilt villkoren om stödberättigande kostnader och högsta tillåtna stödnivåer. Registren måste bevaras i tio år från och med den dag då stödet beviljades och på begäran göras tillgängliga för kommissionen (punkt 164).

Som nämnts ovan kan kommissionen med tillämpning av artikel 106.2 medge undantag också för statligt stöd som lämnas i form av ersättning till företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Även på detta område har kommissionen utfärdat ett meddelande (EUT C 8, 11.1.2012, s. 8). Meddelandet innehåller en redogörelse för hur ett sådant statligt stöd bör vara utformat för att vara förenligt med den inre marknaden i enlighet med artikel 106.2. Meddelandet innehåller också krav på medlemsstaten i fråga om offentliggörande på internet eller på annat lämpligt sätt av information om bl.a. innebörden av de skyldigheter som ålagts företaget i samband med tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster, det aktuella företaget och de stödbelopp som beviljats företaget (punkt 60).

Rapporteringskrav för godkända stöd

Artikel 26 i rådets förordning (EU) 2015/1589 innehåller särskilda rapporteringskrav. Medlemsstaterna ska ge in årliga rapporter till kommissionen om alla stödordningar där ingen särskild rapporteringskyldighet har beslutats. Kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller detaljerade bestämmelser om den årliga rapportens form och innehåll.

5.2.2 Krav för stöd som inte behöver anmälas

Gruppundantagsförordningar

Kommissionen har antagit följande tre gruppundantagsförordningar som innebär att stödåtgärder är undantagna från anmälningskyldigheten i artikel 108.3 och därmed från genomförandeförbudet:

- kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget,

- kommissionens förordning (EU) nr 702/2014 av den 25 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden förklaras förenliga med den inre mark-

Prop. 2015/16:156 naden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, och

– kommissionens förordning (EU) nr 1388/2014 av den 16 december 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd till företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

I kommissionens gruppundantagsförordningar anges vilka stödåtgärder som omfattas av undantag och villkoren för det. Förordningarna innehåller i princip likalydande krav på medlemsstaterna när det gäller offentliggörande av information, rapportering och registrering.

I fråga om offentliggörande av information ska medlemsstaten på en övergripande webbplats för statligt stöd på nationell eller regional nivå ge

– sammanfattande information om varje stödåtgärd som undantas med stöd av förordningen,

– den fullständiga texten till stödåtgärden, t.ex. den lag eller förordning som utgör grund för att lämna stöd, och

– i förekommande fall, ytterligare information om individuellt stöd som överstiger 500 000 euro, 60 000 euro för stödmottagare som är verksamma inom primär jordbruksproduktion eller 30 000 euro för företag som är verksamma inom produktion, beredning och saluföring av fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Det finns vissa begränsningar i informationskraven, t.ex. i fråga om stödåtgärder i form av skatteförmåner. Bestämmelserna om offentliggörande av information ska tillämpas från och med den 1 juli 2016.

I bilagor till förordningarna anges närmare vilka uppgifter som ska lämnas och i vilket format. Allmänt sett ska informationen innehålla uppgifter om stödmottagare, berörda sektorer, stödbudgetens storlek och vilken typ av stöd det är fråga om (lån, garanti, bidrag m.m.). Beroende på vilken stödkategori det gäller ställs också vissa ytterligare krav. Exempelvis ska när det gäller stöd till forskning, utveckling och innovation särskilda uppgifter lämnas för stöd som avser forsknings- och utvecklingsprojekt, investeringsstöd till forskningsinfrastruktur och stöd till innovationskluster m.m.

Gruppundantagsförordningarna innehåller krav på rapportering och registrering. Rapporteringskraven regleras närmare i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004. Registreringsskyldigheten innebär att medlemsstaten ska föra detaljerade register med information som är nödvändig för att fastställa att samtliga villkor i gruppundantagsförordningen är uppfyllda. Dessa register ska bevaras i tio år från den dag då stödet för särskilda ändamål beviljades eller det sista stödet beviljades enligt stödordningen. Med stödordning avses exempelvis ett regelverk som ger en myndighet möjlighet att bevilja individuellt stöd till ett företag för ett visst projekt. Förordningen (2015:211) om statligt stöd till regionala investeringar är ett exempel på en stödordning.

Förordningar om stöd av mindre betydelse

Kommissionen har antagit följande fyra förordningar om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd:

– kommissionens förordning (EU) nr 360/2012 av den 25 april 2012 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse som beviljas företag som tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse,

– kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse,

– kommissionens förordning (EU) nr 1408/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn, och

– kommissionens förordning (EU) nr 717/2014 av den 27 juni 2014 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse inom fiskeri- och vattenbrukssektorn.

Av förordningarna följer att stöd som beviljas ett företag under en angiven tidsperiod och som inte överskrider ett bestämt belopp inte omfattas av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget. Stöd av mindre betydelse anses nämligen inte uppfylla samtliga kriterier i artikel 107.1 och omfattas därmed inte heller av genomförandeförbudet i artikel 108.3. Kommissionens krav på medlemsstaterna syftar till att säkerställa att några olagliga stöd inte beviljas.

Förordningarna om stöd av mindre betydelse innehåller ett krav på registerhållning. Medlemsstaten ska antingen upprätta ett centralt register över samtliga stöd som beviljats av myndigheterna i medlemsstaten eller på annat sätt säkerställa att uppgifter registreras och sammanställs så att det i efterhand kan kontrolleras att villkoren i förordningarna följs.

Tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

När det gäller statligt stöd i form av ersättning för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse finns ett undantag från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget: kommissionens beslut 2012/21/EU av den 20 december 2011 om tillämpningen av artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I beslutet anges vilka stödåtgärder som omfattas av undantaget och vilka villkor som måste vara uppfyllda för att en åtgärd ska vara förenlig med den inre marknaden och därmed inte anmälningspliktig. Beslutet innehåller därutöver krav på offentliggörande av information, krav om att hålla uppgifter tillgängliga för att det ska gå att avgöra om den beviljade ersättningen är förenlig med beslutet och särskilda rapporteringskrav.

Regeringens förslag: Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska, i den omfattning som kommissionen bestämt, lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden samt föra register över stödåtgärden. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten.

Promemorians förslag: Den som vidtar en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämna uppgifter för offentliggörande och uppföljning av stödåtgärden samt föra register över stödåtgärden.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Ekonomistyrningsverket* anser att formuleringen ”Den som vidtar en stödåtgärd” bör förtydligas så att det framgår att det är myndigheten som beslutar om stöd som avses. *Skatteverket*, som lämnar liknande synpunkter, föreslår att det anges att uppgifter för offentliggörande och uppföljning även ska kunna lämnas till kommissionen. *Energimyndigheten* anger att förslaget bör kompletteras med att uppgifter även ska lämnas för rapportering. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* och *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* anger att personuppgiftslagen (1998:204) bör beaktas i fråga om offentliggörande av stöd som lämnas till enskilda näringsidkare. Länsstyrelserna påpekar även behovet av att det klargörs hur bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) påverkar de krav på offentliggörande som EU-rätten ställer. Även *Riksgäldskontoret* uppmärksammar att de bestämmelser om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen som gäller för stödgivarens verksamhet bör uppmärksammas i det fortsatta föreskriftsarbetet. *Energimyndigheten*, *Verket för innovationssystem* och *Sveriges advokatsamfund* lämnar likande synpunkter. I fråga om registrering anger *Karlskrona kommun* och *Energimyndigheten* att innebörden av registreringskravet är oklar. *Länsstyrelsen i Uppsala län* och *Stockholms kommun* framför liknande synpunkter.

Ett utkast till förslag motsvarande propositionens förslag har lämnats för synpunkter till *Datainspektionen*. Inspektionen noterar att inget i utkastet ger vid handen att de uppgifter som kommer att behandlas är känsliga personuppgifter enligt 13 § personuppgiftslagen eller uppgift om brott. Integritetsintresset gör sig mindre starkt gällande med hänsyn till detta samt till de beloppsgränser som för närvarande är aktuella och det faktum att det väsentligen är uppgifter som rör juridiska personer som kommer att bli registrerade och offentliggjorda. I de fall som fysiska personer får sina personuppgifter behandlade i det aktuella systemet måste man observera skyldigheten att informera den registrerade om behandlingen enligt 23–25 §§ personuppgiftslagen.

Skälen för regeringens förslag: När kommissionen godkänner en stödåtgärd enligt artikel 107.3 i EUF-fördraget görs bedömningen ofta med utgångspunkt i riktlinjer som kommissionen utfärdar. Riktlinjerna inne-

håller många gånger omfattande krav på offentliggörande av information och registrering. Till det kommer de rapporteringskrav som följer av rådets förordning (EU) 2015/1589 eller av kommissionens beslut att godkänna åtgärden. Detsamma gäller stödåtgärder som omfattas av en gruppundantagsförordning och, i fråga om registrering, av en förordning om stöd av mindre betydelse. När det gäller stödåtgärder som avser ersättning för allmännyttiga tjänster och som prövas enligt artikel 106.2 i EUF-fördraget ställs krav på offentliggörande av information och rapportering.

En stor del av de stödåtgärder som genomförs i landet beslutas av statliga myndigheter under regeringen. Regeringen kan meddela föreskrifter som säkerställer att myndigheterna i sin stödgivning lämnar de uppgifter som krävs för att det ska bli möjligt att offentliggöra information på en webbplats, att utarbeta rapporter och att föra register m.m. i enlighet med de krav som gäller i det enskilda fallet. När det gäller de statliga myndigheterna behövs alltså ingen kompletterande lagreglering för att kraven ska kunna uppfyllas.

EU:s statsstödsregler är dock inte begränsade till stödåtgärder som beslutas av staten. Reglerna omfattar även stöd som kommuner och landsting lämnar till företag. När det gäller stöd som omfattas av kravet på förhandsanmälan i artikel 108.3 i EUF-fördraget följer av 12 § första stycket lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler att kommunen eller landstinget i så fall ska lämna upplysningar om stödåtgärden till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Det finns dock inga bestämmelser om kommunernas och landstingens tillämpning av statsstödsreglerna i fråga om åtgärder som godkänts av kommissionen eller som inte måste anmälas innan de genomförs, men där krav ställs på offentliggörande, rapportering och registrering. Bestämmelser bör därför införas i lagen för att sådana krav ska kunna uppfyllas.

Frågan är då hur bestämmelserna bör utformas. Med hänvisning till de synpunkter som *Ekonomistyrningsverket* och *Skatteverket* framför bör promemorians förslag justeras så att det tydligt framgår att det är den som genomför stödåtgärden som omfattas av kraven. Vidare föreslås i promemorian att uppgifter för offentliggörande ska lämnas till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. *Skatteverket* föreslår i den delen att det i författningstexten anges att uppgifterna även ska kunna lämnas på kommissionens webbplats. Kravet på offentliggörande innebär att viss information ska publiceras på en övergripande webbplats på nationell eller regional nivå (se avsnitt 5.2.1 och 5.2.2). Detta kan ske på en webbplats som medlemsstaten ansvarar för, men det kan också ske på en webbplats som kommissionen tillhandahåller. I promemorian nämns att kommissionen har tagit fram ett system för insamling, lagring och publicering av stödåtgärder där insamling ska kunna ske både genom manuell inmatning eller via automatisk överföring från andra datasystem (promemorians avsnitt 4.2.4). Offentliggörande kan också ske på andra sätt. Förslaget bör mot den bakgrunden formuleras som en skyldighet att lämna uppgifter för offentliggörande. Det bör vara en fråga för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i verkställighetsföreskrifter ange på vilket sätt uppgifter ska lämnas för offentliggörande (jfr 8 kap. 7 § första stycket 1 och 11 § regeringsformen). Regeringen avser att meddela sådana föreskrifter.

I promemorian föreslås att uppgifter ska lämnas för uppföljning. Förslaget utgör en lagreglering av det krav som ställs på statliga myndigheter i 22 § förordningen (1988:764) om statligt stöd till näringslivet. *Energimyndigheten* föreslår att förslaget bör kompletteras med att uppgifter även ska lämnas för rapportering. Promemorians förslag syftar till att säkerställa att det rapporteringskrav som EU-rätten ställer ska fullgöras även när kommuner och landsting genomför stödåtgärder. För att det inte ska råda något tvivel om vad förslaget avser, bör det uttryckligen anges att uppgifterna ska lämnas för rapportering.

När det gäller frågan om registrering framför flera remissinstanser att kraven bör förtydligas. Bestämmelserna om registrering finns i de kommissionsförordningar som reglerar specifika stödåtgärder. Bestämmelser finns också i förordningar om stöd av mindre betydelse och i riktlinjer som kommissionen utfärdat. Allmänt sett föreskrivs att registret ska innehålla de uppgifter som krävs för att kommissionen ska kunna övervaka att villkoren för den specifika stödåtgärden följs.

Stöd kan lämnas för en rad skiftande åtgärder och till många olika typer av stödmottagare. Villkoren för stöd och vad som i det enskilda fallet behöver registreras för att kommissionen ska kunna övervaka att stödgivningen är förenlig med EU:s statsstödsregler kan därmed variera. Av det skälet är det inte möjligt att i lagen förtydliga vad ett register ska innehålla. Om kraven behöver förtydligas eller kompletteras i något avseende får detta ske i verkställighetsföreskrifter. Med hänsyn till vad remissinstanserna anger bör det därför i lagen upplysas om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela verkställighetsföreskrifter.

Flera remissinstanser påpekar att det kan uppkomma frågor om offentlighet och sekretess och om tillämpning av personuppgiftslagens bestämmelser om behandling av personuppgifter.

Frågan om sekretess kan aktualiseras när uppgifter om enskilda stödåtgärder, i allmänhet enskilda stödbeslut som överstiger 500 000 euro, ska offentliggöras på en webbplats (se avsnitt 5.2.1 och 5.2.2). De uppgifter som ska offentliggöras kan avse affärs- eller driftförhållanden som det gäller sekretess för (se t.ex. 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen). Möjligheten att bevilja stödet är emellertid beroende av att offentliggörande sker. Det ligger också i stödmottagarens intresse att stödet beslutas. För många typer av stöd kan samtycke till att uppgifterna offentliggörs ställas som villkor för att förmånen ska beviljas (jfr 12 kap. 2 §). Ett sådant samtycke innebär att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen inte utgör något hinder mot offentliggörande. I de fall ett krav på samtycke till offentliggörande inte ställs upp, kan bestämmelser som bryter sekretessen behöva införas.

När det gäller frågan om personuppgiftsbehandling bör det framhållas att den behandling som ska ske så gott som uteslutande rör juridiska personer. För det fall uppgifterna som behandlas kan hänföras till fysiska personer bör det noteras att behandlingen är en förutsättning för att stödåtgärder ska kunna genomföras. De EU-rättsliga kraven på offentliggörande, rapportering och registerhållning ställs på medlemsstaten Sverige. Genom lagförslaget säkerställs att den som genomför en stödåtgärd gör det möjligt att uppfylla dessa krav. De skyldigheter som införs för stödgivaren att lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering samt att

föra register får därför anses vara en tillåten behandling av personuppgifter (jfr 10 § personuppgiftslagen). Regeringen utgår från att stödgivarna iaktar personuppgiftslagens bestämmelser vid sin behandling av personuppgifter.

Lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler omfattar enligt 1 § statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i EUF-fördraget, dvs. stöd som gynnar ett visst företag eller en viss produktion, finansieras direkt eller indirekt genom offentliga medel, snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen och som påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Av förslaget följer emellertid att lagen också kommer att omfatta de krav på registrering som finns i förordningarna om stöd av mindre betydelse. Dessa förordningar utgör en del av EU:s statsstödsregler och innehåller villkoren för statligt stöd som inte uppfyller samtliga kriterier i artikel 107.1 i EUF-fördraget. Den nämnda paragrafen bör därför justeras så att det framgår att lagen innehåller bestämmelser om tillämpning av EU:s statsstödsregler.

5.3 Yttrande från Europeiska kommissionen

Regeringens förslag: I allmän domstol får rätten, utan återopande av part, beakta ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Svea hovrätt* anger att det i den fortsatta beredningen, med hänsyn till bestämmelserna i 50 kap. 25 § rättegångsbalken, bör uppmärksammas vilka konsekvenser det kan få för processen i överinstansen att ett yttrande lämnas först efter överklagande. *Domstolsverket* delar hovrättens uppfattning.

Skälen för regeringens förslag

Artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589

Genom moderniseringen av statsstödsreglerna infördes i artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589 bestämmelser om samarbete mellan kommissionen och nationella domstolar. Bestämmelserna syftar till att säkerställa en enhetlig tillämpning av artiklarna 107.1 och 108 i EUF-fördraget i nationella domstolar, särskilt i fall som kan få avgörande betydelse för rättspraxis när det gäller EU:s regler om statligt stöd. Artikeln har följande lydelse.

1. Vid tillämpning av artiklarna 107.1 och 108 i EUF-fördraget får medlemsstaternas domstolar från kommissionen begära upplysningar som den förfogar över eller yttranden i frågor som gäller tillämpningen av reglerna om statligt stöd.
2. Om en konsekvent tillämpning av artiklarna 107.1 eller 108 i EUF-fördraget så kräver, får kommissionen på eget initiativ avge skriftliga yttranden till de domstolar i medlemsstaterna som ansvarar för tillämp-

ningen av reglerna om statligt stöd. Den får också, med den berörda domstolens tillstånd, avge muntliga yttranden.

Kommissionen ska underrätta den berörda medlemsstaten om sin avsikt att lämna in yttranden innan den gör det formellt.

Endast i syfte att utarbeta sina yttranden får kommissionen begära att den berörda domstolen i medlemsstaten översänder de handlingar som står till domstolens förfogande och som är nödvändiga för kommissionens bedömning av ärendet.

Av skälen till artikeln (punkt 38) framgår att kommissionens yttranden och synpunkter inte är rättsligt bindande för de nationella domstolarna. Dessutom anges att yttranden och synpunkter bör lämnas inom ramen för nationella processuella regler och förfaranden, däribland sådana som garanterar parternas rättigheter, med full respekt för de nationella domstolarnas oberoende.

Motsvarande regler på konkurrensområdet

Bestämmelserna i artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589 har sin förebild i artikel 15 i förordning (EU) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpningen av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget (nu artiklarna 101 och 102 i EUF-fördraget). Av artikel 15 följer bl.a. att medlemsstaternas domstolar får begära upplysningar eller yttranden i frågor rörande tillämpningen av gemenskapens konkurrensregler. Vidare får kommissionen på eget initiativ lämna skriftliga yttranden till medlemsstaternas domstolar och, efter tillstånd av domstolen i fråga, avge muntliga yttranden. Därutöver får kommissionen begära att domstolen översänder alla handlingar som är nödvändiga för att bedöma ärendet.

I 8 kap. 13 § konkurrenslagen (2008:579) finns kompletterande bestämmelser till artikel 15. Av dessa framgår dels att ett yttrande som lämnats av kommissionen får beaktas utan att det åberopats av part, dels att parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet. Bestämmelserna behandlas i propositionen Moderniserad konkurrensövervakning (prop. 2003/04:80 s. 55–62 och 152).

Behov av kompletterande bestämmelser

Frågan om tillämpningen av artiklarna 107.1 och 108 i EUF-fördraget kan komma upp i såväl allmänna domstolar som i allmänna förvaltningsdomstolar. En tingsrätt kan pröva frågor om t.ex. återkrav av statsstöd enligt lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler eller skadestånd på grund av olagligt statsstöd. Frågor om statsstödsreglerna kan också uppkomma i en förvaltningsrätt i ett mål enligt kommunallagen (1991:900).

Av artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589 följer att en nationell domstol har rätt att begära information från kommissionen rörande tillämpningen av statsstödsreglerna och att kommissionen har rätt att yttra sig till den nationella domstolen. Av artikeln framgår också att kommissionen har rätt att få ta del av de handlingar som står till domstolens förfogande och som är nödvändiga för kommissionens bedömning av ärendet. Frågan är om det vid sidan av dessa bestämmelser behöver införas några

kompletterade regler i nationell rätt för att hantera kommissionens yttranden inom ramen för handläggningen av mål i domstol.

Ett yttrande från kommissionen till en svensk domstol kommer sannolikt att behandla såväl rättsfakta som bevisfakta. Detta kan naturligtvis få konsekvenser för parternas processföring. Ett yttrande kan innebära att parterna behöver justera yrkanden och grunder, åberopa ny bevisning, vidta ytterligare skriftväxling, göra kompletteringar av olika slag eller begära kompletterande muntlig förberedelse m.m.

Processen i ett dispositivt tvistemål i allmän domstol (t.ex. ett skadeståndsmål) bygger på att såväl rättsfakta som bevisning ska åberopas av part för att kunna ligga till grund för domstolens avgörande (17 kap. 3 § och 35 kap. 1 § rättegångsbalken). Möjligheten för rätten att i sådana mål grunda sitt avgörande på rättsfakta som anges i ett yttrande från kommissionen utan att det åberopats av part är således begränsad. I förarbetena till 8 kap. 13 § konkurrenslagen görs dock beträffande kommissionens yttrande den bedömningen att rätten kan vara skyldig att beakta även rättsfakta som inte har åberopats av någon. Parterna skulle annars kunna disponera över yttrandet i strid mot EU-rätten och hindra dess genomslag (prop. 2003/04:80 s. 61). Bestämmelserna i konkurrenslagen har mot den bakgrunden utformats så att rätten får beakta ett yttrande från kommissionen utan att det har åberopats av part. Dessutom anges att parterna ska få yttra sig över yttrandet. Motsvarande ordning bör införas för yttranden som kommissionen lämnat till allmän domstol enligt artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589. Bestämmelserna bör införas i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Svea hovrätt och *Domstolsverket* har väckt frågan om vilka konsekvenser ett yttrande från kommissionen får när yttrandet lämnas först sedan tingsrättens avgörande överklagats. Om ett yttrande skulle lämnas först i hovrätten, aktualiseras för parternas del bestämmelserna i 50 kap. 25 § tredje stycket rättegångsbalken. Av tredje stycket följer att i mål där förlikning om saken är tillåten får en part åberopa en omständighet eller ett bevis som inte lagts fram tidigare, bl.a. om parten haft giltigt ursäkt för att inte göra detta. Det blir en fråga för domstolarna att i det enskilda fallet pröva förutsättningarna för att åberopa ny bevisning eller nya omständigheter med anledning av ett yttrande från kommissionen.

I detta sammanhang bör skälen (punkt 38) i förordningen uppmärksammas. Enligt dessa bör yttranden lämnas inom ramen för nationella processuella regler och förfaranden, däribland sådana som garanterar parternas rättigheter, med full respekt för de nationella domstolarnas oberoende. Denna formulering får anses innebära att rätten inte är skyldig att beakta ett yttrande om det skulle leda till avsevärda olägenheter i rättegången. Så skulle undantagsvis kunna vara fallet om yttrandet orsakar betydande fördröjning av målets handläggning. Att rätten beaktar ett yttrande behöver dessutom naturligtvis inte innebära att rätten är skyldig att följa yttrandet.

För målen i allmän förvaltningsdomstol gäller att rättens avgörande ska grundas på det som handlingarna innehåller och det som i övrigt förekommit i målet (30 § förvaltningsprocesslagen [1971:291]). Det innebär att uppgifterna ska vara tillförda målet och ha kommunicerats med parterna (18 §). Rätten har också vissa möjligheter att själv inhämta utredning (8 §) som även den får tillföras målet om utredningen kommunicerats.

Prop. 2015/16:156 rats på vederbörligt sätt. Till skillnad från dispositiva tvistemål gäller alltså att rätten kan grunda sitt avgörande på ett yttrande från kommissionen, förutsatt att det tillförts målet. Därmed behöver några kompletterande regler inte införas för yttranden som kommissionen enligt artikel 29 i rådets förordning (EU) 2015/1589 lämnar när det gäller de allmänna förvaltningsdomstolarna.

I lagrådsremissens lagförslag hänvisas i detta sammanhang till förordningen i en viss angiven lydelse, s.k. statisk hänvisning. En följd av en statisk hänvisning är att om förordningen ändras, behöver lagstiftaren överväga om någon ändring bör göras i den nationella lagstiftningen. En dynamisk hänvisning innebär däremot att lagstiftningen normalt sett inte behöver ändras. Bestämmelserna i artikel 29.2 är direkt tillämpliga. Lagförslaget utsträcker inte bestämmelserna till att gälla utanför förordningens tillämpningsområde, utan syftet med förslaget är att parterna inte ska kunna disponera över yttrandet i strid mot EU-rätten och hindra EU-rättens genomslag. *Lagrådet* förordar att hänvisningen görs dynamisk. Regeringen delar den uppfattningen.

5.4 Redaktionella ändringar

Regeringens förslag: Hänvisningar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler ska ändras redaktionellt för att anpassas till gällande EU-rätt.

Skälen för regeringens förslag: Lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler innehåller hänvisningar till rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget. Genom hänvisningarna görs vissa bestämmelser i förordningen om preskription tillämpliga i svensk rätt. Lagen innehåller också kompletterande bestämmelser till förordningen i fråga om kontrollbesök. Den 13 juli 2015 beslutade rådet att upphäva förordningen och ersätta den med rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De bestämmelser som lagen hänvisar till ändrades inte i sak. Hänvisningarna bör därför ändras till att avse den nya förordningen.

I lagen finns också en hänvisning till kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget. Genom hänvisningen görs vissa bestämmelser i förordningen om ränta tillämpliga i svensk rätt. Den 27 november 2015 beslutade kommissionen att ändra titeln på förordningen till kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. De bestämmelser som lagen hänvisar till ändrades inte i sak. Lagens benämning av förordningen bör däremot ändras. Det bör noteras att titelns benämning av förordning (EU) 2015/1589 inte överensstämmer med den förordningens titel (se ovan).

De bestämmelser som hänvisningarna gäller har ett materiellt innehåll. I lagrådsremissens lagförslag görs därför hänvisningarna till respektive

EU-förordning i en viss angiven lydelse, s.k. statisk hänvisning. *Lagrådet* framför att det för var och en av hänvisningarna särskilt bör belysas hur det nationella regelsystemet faktiskt ändras genom hänvisningen och hur ändringar av rättsakten kan komma att påverka den nationella regleringen. De bestämmelser som ändringsförslaget avser behandlas var för sig i det följande.

I 4 § andra stycket hänvisas till kapitel V i förordning (EG) nr 794/2004. Genom den hänvisningen görs förordningens räntebestämmelser tillämpliga även i fall där kommissionen inte fattat något beslut i ärendet. Syftet med lagregeln är att samma materiella regler ska gälla oavsett om det är kommissionen som fattat beslut om återkrav eller om olagligt stöd har slagits fast på något annat sätt (prop. 2012/13:84 s. 37). Hänvisningen bör därför, i linje med Lagrådets synpunkter, vara dynamisk.

Genom hänvisningen till artikel 15.2 i förordning (EG) nr 659/1999 i 5 § görs förordningens bestämmelser om preskriptionsavbrott tillämpliga i förhållandet mellan stödgivaren och stödmottagaren. Lagregelns syfte är att en fordran avseende återbetalning av stöd inte ska vara preskriberad enligt preskriptionslagens (1981:130) regler när återkravsskyldigheten följer av ett kommissionsbeslut (nämnda prop. s. 38). Hänvisningen bör därför, i linje med Lagrådets synpunkter, vara dynamisk.

I 13 § finns bestämmelser om kontrollbesök som utförs av kommissionen i enlighet med förordning (EG) nr 659/1999. Lagrådet konstaterar att skyldigheten för berörda medlemsstater att medverka vid kontrollbesöket följer av förordningen. Eventuella ändringar i kommissionens befogenheter kan leda till att Sveriges skyldigheter att medverka ändras i motsvarande mån utan att det, som Lagrådet framhåller, finns någon möjlighet för den nationella lagstiftaren att påverka detta. Hänvisningen till förordningen bör mot den bakgrunden och i enlighet med vad Lagrådet förordat vara dynamisk.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2016.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte framfört några synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag: De krav på offentliggörande av information som ställs i gruppundantagsförordningarna ska iakttas senast den 1 juli 2016 (se t.ex. artikel 9.6 i kommissionens förordning [EU] nr 651/2014). Lagändringarna bör träda i kraft vid samma tidpunkt. Några övergångsbestämmelser behöver inte införas.

Förslaget om hur ett yttrande från kommissionen ska behandlas i allmän domstol är av processrättslig natur. Utgångspunkten i svensk rätt när det gäller processrättslig lagstiftning är att nya regler ska tillämpas genast efter ikraftträdandet.

Lagändringarna är nödvändiga på grund av de krav på öppenhet som ställs i EU:s statsstödsregler. Kraven berör framför allt staten och de statliga myndigheter som hanterar dessa stöd. Utgångspunkten är att de eventuella kostnader som uppstår hos myndigheterna för att uppfylla skyldigheten att lämna uppgifter för offentliggörande kan rymmas inom befintliga ramar. För kommuner och landsting som genomför stödåtgärder innebär lagändringarna att även dessa i egenskap av stödgivare berörs av transparenskrav som ställs på staten. Med hänsyn till att kommunernas och landstingens stödgivning är begränsad, såvitt känt har endast ett fåtal stödåtgärder rapporterats till kommissionen, bedöms konsekvenserna vara försumbara. För kommuner och landsting medför ändringarna inte några inskränkningar i den kommunala självstyrelsen.

Lagändringarna bedöms sammantaget inte leda till några kostnadsökningar för det allmänna som inte kan hanteras inom befintliga ramar. Ändringarna bedöms inte heller medföra några konsekvenser för företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt.

Förslaget till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

I paragrafens första stycke har lagens tillämpningsområde ändrats. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.3.

Ändringen i första stycket är en följd av att det i lagen införts bestämmelser om stödåtgärder som regleras i förordningar om stöd av mindre betydelse som Europeiska kommissionen meddelat efter bemyndigande av rådet enligt artikel 109 i EUF-fördraget. Dessa förordningar utgör en del av EU:s statsstödsregler och innehåller villkoren för statligt stöd som inte uppfyller samtliga kriterier i artikel 107.1 i EUF-fördraget, vilket är den artikel paragrafen tidigare hänvisade till.

Andra stycket har ändrats redaktionellt.

4 § Av EU-rätten följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka. Om Europeiska kommissionen beslutar att ett olagligt stöd är förenligt med den inre marknaden följer av EU-rätten att stödmottagaren ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då Europeiska kommissionen meddelar beslutet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

Ändringen, som är redaktionell och har utformats i enlighet med Lagrådets synpunkter, behandlas i avsnitt 5.4.

Preskription

5 § Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Ändringen, som är redaktionell och har utformats i enlighet med Lagrådets synpunkter, behandlas i avsnitt 5.4.

12 a § Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska i den omfattning som kommissionen bestämmer

1. lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden, och
2. föra register över stödåtgärden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten i första stycket.

Paragrafen, som är ny, syftar till att säkerställa att den som genomför stödåtgärder ska iaktta de krav som EU-rätten ställer på medlemsstaten Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.3.

I paragrafen föreskrivs i *första stycket* att den som genomför en stödåtgärd ska 1) lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden och 2) föra register över stödåtgärden. Med den som genomför stödåtgärden avses den myndighet som har att besluta om stöd till enskilda företag. Skyldigheterna inträder när stödgivaren genomför en stödåtgärd som antingen godkänts av kommissionen eller som är undtagen från den anmälningsskyldighet som föreskrivs i artikel 108.3 i EUF-fördraget genom en förordning eller ett beslut som kommissionen meddelat. Genom formuleringen ”i den omfattning som kommissionen bestämmer” tydliggörs att det av kommissionens beslut att godkänna en stödåtgärd eller av ett beslut eller en förordning om undantag från anmälningsskyldigheten måste följa ett krav på offentliggörande, rapportering eller registerföring för att bestämmelsen ska vara tillämplig. Detta innebär t.ex. att skyldigheten i punkt 1 inte gäller genomförande av stödåtgärder som omfattas av kommissionens förordningar om stöd av mindre betydelse, s.k. de minimis-stöd. Om det är fråga om behandling av personuppgifter ska personuppgiftslagen (1998:204) beaktas.

Andra stycket innehåller en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten i första stycket.

13 § När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EU) 2015/1589 har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företaget:

1. granska räkenskaper och andra affärshandlingar samt ta kopior av dessa handlingar, och
2. få tillträde till samtliga lokaler och markområden som utnyttjas av det berörda företaget.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten ska inte underrätta företaget om en begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller bestämmelserna i utsköningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

Ändringen, som är redaktionell och har utformats i enlighet med *Lagrådets* synpunkter, behandlas i avsnitt 5.4.

14 § Ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 får i allmän domstol beaktas av rätten utan åberopande av part. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Paragrafen är ny. Närmast före paragrafen har en ny rubrik införts. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Paragrafen, som utformats i enlighet med *Lagrådets* synpunkter, innehåller rättegångsbestämmelser för allmän domstols behandling av ett yttrande från kommissionen enligt artikel 29.2 i förordning (EU) 2015/1589.

Av första meningen följer att rätten, även i andra mål än mål enligt denna lag, får beakta ett yttrande från kommissionen även om ingen av parterna har åberopat yttrandet. Det finns ingen skyldighet för rätten att skjuta upp sitt avgörande i väntan på ett yttrande. Rätten är inte skyldig att beakta ett yttrande som kommit in till rätten innan denna skilt målet eller ärendet från sig. Skulle ett yttrande komma in först därefter, får yttrandet lämnas utan avseende och läggas till handlingarna.

Av andra meningen följer att parterna ska beredas tillfälle att yttra sig över ett yttrande från kommissionen.

Ikraftträdande

Ikraftträdandebestämmelsen behandlas i avsnitt 6.

Sammanfattning av promemorians förslag

I promemorian lämnas förslag till kompletterande lagstiftning med anledning av den modernisering av Europeiska unionens regler om statligt stöd som slutfördes under 2014 och som syftade till att göra stödgivningen mer transparent. Det föreslås att det i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler införs en skyldighet för den som vidtar en stödåtgärd att till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämna uppgifter för offentliggörande och uppföljning av stödåtgärden och att föra register över åtgärden. Det föreslås också en bestämmelse om hur en allmän domstol ska beakta ett yttrande från Europeiska kommissionen som rör tillämpningen av EU:s statsstödsregler.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2016.

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

dels att 1 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 12 § ska lyda ”Upplysningsskyldighet och registerföring”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 a och 14 §§, och närmast före 14 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller för statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i EUF-fördraget.

Denna lag innehåller bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

12 a §

Den som vidtar en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom en förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska

1. till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer lämna uppgifter för offentliggörande och uppföljning av stödåtgärden, och

2. föra register över stödåtgärden.

**Yttrande från Europeiska
kommissionen**

14 §

I allmän domstol får rätten, utan åberopande av part, beakta ett yttrande som har lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 23 a i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget i lydelsen enligt förordning (EU) nr 734/2013 av den 22 juli 2013 om ändring av förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Följande remissinstanser har yttrat sig över promemorian: Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Kammarrätten i Jönköping, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksgäldskontoret, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Havs- och vattenmyndigheten, Statens energimyndighet, Post- och telestyrelsen, Trafikverket, Sjöfartsverket, Transportstyrelsen, Verket för innovationssystem, Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Statens jordbruksverk, Boverket, Arbetsförmedlingen, Stockholms läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Göteborgs kommun, Härjedalens kommun, Karlskrona kommun, Luleå kommun, Nacka kommun, Stockholms kommun, Umeå kommun, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Kommuner och Landsting, Svenskt näringsliv och Företagarna.

Följande remissinstanser har avstått från att yttra sig över promemorian: Statens skolverk och Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige.

Följande remissinstanser har inte yttrat sig över promemorian: Luftfartsverket, Landstinget i Jönköpings län, Skåne läns landsting, Falu kommun, Gällivare kommun, Uppsala kommun, Västerås kommun samt Swedfund.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

dels att 1, 4, 5 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 12 § ska lyda ”Upplysningsskyldighet och registerföring”,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 12 a och 14 §§, och närmast före 14 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag gäller för statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i EUF-fördraget.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Med olagligt stöd avses i denna lag stöd som lämnas i strid med genomförandeförbudet i artikel 108.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

4 §

Av EU-rätten följer att den som ska betala tillbaka ett olagligt stöd ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då stödet betalas tillbaka. Om Europeiska kommissionen beslutar att ett olagligt stöd är förenligt med den inre marknaden följer av EU-rätten att stödmottagaren ska betala ränta på stödbeloppet från den dag då stödet stod till stödmottagarens förfogande till den dag då Europeiska kommissionen meddelar beslutet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall då kommissionen inte fattat något beslut i ärendet.

I kapitel V i kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, i lydelsen enligt kommissionens förordning (EU) 2015/2282, finns bestämmelser om beräkning av ränta. Bestämmelserna ska tillämpas även i fall

5 §

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 15.2 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget.

Preskription av en fordran som avser återbetalning av olagligt stöd avbryts, förutom på de sätt som framgår av 5 § preskriptionslagen (1981:130), på det sätt som avses i artikel 17.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, i den ursprungliga lydelsen.

12 a §

Den som genomför en stödåtgärd som godkänts av Europeiska kommissionen eller som genom förordning eller ett beslut av kommissionen undantagits från anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 i EUF-fördraget ska i den omfattning som kommissionen bestämt

1. lämna uppgifter för offentliggörande och rapportering av stödåtgärden, och

2. föra register över stödåtgärden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om uppgifts- och registerskyldigheten i första stycket.

13 §

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

När Europeiska kommissionen har beslutat om ett kontrollbesök enligt rådets förordning (EU) 2015/1589, i den ursprungliga lydelsen, har kommissionen rätt att få handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra följande åtgärder hos företag:

1. granska räkenskaper och andra affärshandlingar samt ta kopior av dessa handlingar, och

2. få tillträde till samtliga lokaler och markområden som utnyttjas av det berörda företaget.

Frågor om handräckning enligt denna paragraf prövas av Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten ska inte underrätta företaget om en begäran om handräckning innan verkställighet sker. Därutöver gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet eller avhysning.

***Yttrande från Europeiska
kommissionen***

14 §

Ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589, i den ursprungliga lydelsen, får i allmän domstol beaktas av rätten utan åberopande av part. Parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2016.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2016-03-15

Närvarande: F.d. justitieråden Severin Blomstrand och Annika Brickman samt justitierådet Agneta Bäcklund.

Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Enligt en lagrådsremiss den 25 februari 2016 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Carl Winnberg, biträdd av ämnesrådet Christian Berger.

Förslaget föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

I lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler görs hänvisningar till rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt till kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EU) 2015/1589 om tillämpningsföreskrifter för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

Hänvisningarna till respektive EU-förordning gäller förordningen i en viss angiven lydelse, s.k. statiska hänvisningar. En följd av denna hänvisningsteknik är att den nationella författningen normalt behöver ändras varje gång EU-bestämmelsen ändras.

Som skäl för valet av hänvisningsteknik anges i remissen att de EU-bestämmelser som hänvisningarna gäller har ett materiellt innehåll.

EU-rättsliga regler har företräde framför avvikande nationella regler. EU-rätten har ofta direkt effekt i medlemsstaterna, dvs. att enskilda kan inför svenska myndigheter åberopa EU-regler, även om Sverige inte har införlivat dem i vår rättsordning.

Det synes från konstitutionella utgångspunkter inte föreligga något hinder mot att lagstiftaren väljer en teknik för hänvisning till EU-rättsakter som, utan ytterligare lagstiftning, omfattar också eventuella ändringar av rättsakten. Lagrådet har också accepterat en sådan hänvisningsteknik.

Ett annat problem uppkommer när bestämmelser i en EU-rättsakt genom hänvisning görs tillämpliga, utöver sina inom EU-rätten reglerade tillämpningsområden, även i situationer som inte omfattas av EU-rätten och där en tillämpning inte heller följer av EU-rätten. I sådana fall krävs andra överväganden.

Enligt Gröna boken, Riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1), ska statiska hänvisningar göras till direktiv som ger den svenska författningstexten materiellt innehåll. Även när det gäller motsvarande hänvis-

ningar till EU-förordningar är utgångspunkten att hänvisningarna ska vara statiska. Enligt riktlinjerna kan det dock i vissa fall finnas skäl att använda en annan hänvisningsteknik. Om det är fråga om en upplysningsbestämmelse, som inte tillför författningstexten materiellt innehåll, behöver hänvisningen inte ange vilken lydelse av rättsakten som avses.

Frågan är om det är lämpligt att upprätthålla en så stark presumtion för att hänvisningar ska vara statiska som riktlinjerna ger uttryck för eller om dessa behöver justeras eller kompletteras.

Med hänsyn till den stora mängd EU-rättsakter som kompletteras av eller genomförs i svenska författningar kan det på sikt leda till stor arbetsbörda för lagstiftaren om hänvisningarna till EU-rättsakter görs statiska. Utgångspunkten är att lagstiftaren måste överväga om svenska författningar behöver ändras när en rättsakt införs eller ändras. Statiska hänvisningar kan leda till oklarheter eller brister i lagstiftningen, om lagstiftaren inte uppdaterar en hänvisning till en EU-rättsakt. Om statiska hänvisningar blir vanliga ökar risken för förbiseenden av detta slag. Dessutom leder statiska hänvisningar till att lagar kan behöva ändras endast för att en hänvisning ska uppdateras till en senare lydelse av rättsakten utan att några överväganden i sak aktualiseras.

Det är inte givet att den samlade svenska regleringen inom ett område blir enklare att tillämpa och mer lättillgänglig om varje hänvisning till en EU-rättsakt som ger en svensk bestämmelse materiellt innehåll begränsas till en viss lydelse av rättsakten.

Lagrådet har i tidigare yttranden exempelvis ifrågasatt om det är lämpligt att använda en statisk hänvisning när en svensk myndighet pekas ut som behörig att utöva tillsyn i enlighet med vad som följer av en viss förordning. En dynamisk hänvisning kan då vara lämpligare, även om den svenska författningen kan behöva ändras någon gång, till exempel om den utpekade myndigheten genom rättsakten ges nya uppgifter som lämpligen bör anförtros någon annan myndighet. Även när det gäller bestämmelser som pekar ut en viss domstol att pröva tvister eller överklaganden enligt någon angiven rättsakt kan det sättas i fråga om inte en dynamisk hänvisning ofta är att föredra.

Det ligger dock i öppen dag att hänvisningar till EU-rättsakter aktualiseras i en komplex rättslig miljö och i så många olika situationer att det inte är möjligt att ge uttömmande anvisningar om valet av hänvisningsteknik.

För att regleringen ska bli tydlig bör en konsekvensanalys göras vid valet av hänvisningsteknik och redovisas för var och en av de hänvisningar som görs. Särskilt bör belysas hur det nationella regelsystemet faktiskt ändras genom hänvisningen och hur ändringar av rättsakten kan komma att påverka den nationella regleringen. Det sagda innebär att det ofta finns anledning att undvika att genom definitioner koppla rättsakten i en viss angiven lydelse till olika författningsbestämmelser.

I paragraferna finns bestämmelser om beräkning av ränta vid återbetalning av olagligt stöd (4 §) och preskription av en fordran som avser olagligt stöd (5 §). Bestämmelserna ändras till följd av att de förordningar som det hänvisas till har fått nya titlar. Förordningarna har dock inte ändrats i sak. Genom remissens förslag görs hänvisningarna till de två förordningarna statiska. Hänvisningarna var tidigare dynamiska.

Som skäl för att hänvisningarna har gjorts statiska har anförts att de ger bestämmelserna ett materiellt innehåll i de fall återbetalningsskyldigheten inte grundas på ett beslut av kommissionen.

Om kommissionen i ett förfarande för granskning av olagligt stöd kommer fram till att stödet inte är förenligt med den inre marknaden ska kommissionen besluta att medlemsstaten ska återkräva stödet. EU-domstolen förefaller inte ha uttalat att medlemsstaterna är skyldiga att återkräva stöd som lämnats i strid med genomförandeförbudet när kommissionen inte har fattat ett sådant beslut. Domstolen har emellertid upprepade gånger förklarat att ett stöd som har beviljats i strid med genomförandeförbudet i princip ska återbetalas i enlighet med interna processrättsliga bestämmelser. Mot denna bakgrund har bedömningen gjorts att det finns en direkt på unionsrätten grundad skyldighet för stödmottagare att återbetala olagligt stöd. Denna unionsrättsliga princip om återbetalningsskyldighet är direkt tillämplig i medlemsstaterna. EU-domstolen har vidare slagit fast att det finns en skyldighet att betala ränta för den period då ett stöd varit rättsstridigt och kommissionen har uttalat att den nationella ränteberäkningsmetoden inte får vara mindre sträng än vad som gäller vid kommissionsbeslut. I fråga om preskription finns särskilda regler om preskriptionsavbrott som gäller vid återkrav av olagligt stöd enligt ett beslut av kommissionen. Det är oklart om det finns några nationella skyldigheter i fråga om preskription vid återbetalningsskyldighet utan att det finns ett kommissionsbeslut.

Återbetalningsskyldigheten avseende olagligt stöd vilar direkt på unionsrätten och det finns skäl som talar för att samma regler om ränta och preskription bör tillämpas oavsett om det finns ett kommissionsbeslut i ärendet eller inte. Det har inte framkommit några sakliga skäl som talar för att ändra bestämmelserna så att hänvisningarna görs statiska.

13 §

I paragrafen finns bestämmelser om att kommissionen har rätt att få handräkning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra kontrollbesök hos företag. Det följer av rådets förordning (EU) 2015/1589 att berörda medlemsstater ska ge den hjälp som behövs till de tjänstemän och experter som bemyndigats av kommissionen för att de ska kunna genomföra ett kontrollbesök som kommissionen har beslutat (se artikel 27). I paragrafen finns en statisk hänvisning till förordningen. Om kommissionens befogenheter vid kontrollbesök ändras kan det föranleda materiella ändringar i punktuppräknningen i paragrafen. För det fall kommissionens möjlighet att besluta om kontrollbesök utvidgas torde skyldigheten att biträda utsedda tjänstemän och experter utvidgas i motsvarande mån enligt förordningens bestämmelse och utan att det finns möjlighet för den nationella

lagstiftaren att påverka detta. Om det däremot skulle visa sig att möjligheten att besluta om kontrollbesök upphävs bör paragrafen upphävas. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om hänvisningen inte bör vara dynamisk.

14 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att ett yttrande som lämnats av Europeiska kommissionen med tillämpning av artikel 29.2 i rådets förordning (EU) 2015/1589, i den ursprungliga lydelsen, i allmän domstol får beaktas av rätten utan återopande av part och om att parterna ska ges tillfälle att yttra sig över yttrandet.

Paragrafen införs för att parterna inte ska kunna disponera över yttrandet i strid mot EU-rätten och hindra EU-rättens genomslag. Det är svårt att se de skäl som talar för att den aktuella hänvisningen bör vara statisk. Lagrådet förordar att den i stället görs dynamisk (jfr vad som anförts under 13 §).

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 31 mars 2016

Närvarande: statsminister Löfven, ordförande, och statsråden Romson, M Johansson, Persson, Bucht, Hellmark Knutsson, Regnér, Ygeman, A Johansson, Bolund, Damberg, Strandhäll, Shekarabi, Fridolin, Wikström, Hadzialic

Föredragande: statsrådet Damberg

Regeringen beslutar proposition 2015/16:156 Ändringar i lagen om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
---------------------------	---	--

Lag om ändring i lagen (2013:388) om tillämpning av Europeiska unionens statsstödsregler

32004R0794
32015R1589